

УДК 368.5+361.1+368.04

О. Л. Ботвиновська,
директор Навчально-наукового центру практичного навчання студентів НУБіП України,
к.е.н., старший викладач Національного університету біоресурсів та природокористування України

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ІНДЕКСНОГО СТРАХУВАННЯ АГРАРНИХ РИЗИКІВ

Botvynovska O.

Actual tendency of foreign experience of index insurance of agriculture risks

В даній статті визначені проблеми та окреслені сучасні тенденції зарубіжного досвіду індексного страхування аграрних ризиків

Ключові слова: агростраховання, індексні страхові продукти, агроризики, субсидоване страхування.

In this article the question of foreign experience of index insurance of agriculture insurance in Ukraine is considered.

Keywords: agriculture insurance, agriculture risks, index insurance product, subsidized insurance.

Постановка проблеми та аналіз основних публікацій. Розгляду питань індексного страхування ризиків аграрного виробництва присвячено досить невелике коло досліджень, тоді як інші види страхування є вже більш дослідженими. Серед вітчизняних вчених даними питаннями займаються М.Я. Дем'яненко, С.А. Навроцький, О.Ю. Нечипорук, С.С. Осадець, Т.Г. Олександрова та інші.

Питаннями індексного страхування в сільському господарстві займаються такі російські вчені, як Л.Н.Бондаренко, Ю.С.Воловик, Л.Н.Вологдін, Долгорукова Ю. С., Т.П.Ломакіна, А.В.Нікітін, І.Г.Смірнова, Г.Л.Сулова. Працями Долгорукової Ю.С. зокрема, доведено, що індексне страхування має нижчу ціну страхування в порівнянні із страхуванням урожайності, а значить і веде до економії державних коштів при запровадженні субсидованості частини страхових премій.

Мета дослідження. На нинішньому етапі розвитку аграрного страхування необхідно вивчити переваги та недоліки індексів, тенденції їх розвитку та на основі оцінки зарубіжного досвіду визначити, чи доцільно розвивати впровадження індексних страхових продуктів в Україні.

Виклад основного матеріалу.

Індексне страхування (індекси урожайності та індекси погоди) мають як переваги над класичними страховими продуктами, так і недоліки. Спробуємо згрупувати їх в таблиці 1.

Таблиця 1. Переваги та недоліки індексного страхування

№ п/п	Переваги	Недоліки
1	Нижча вартість страхових премій	Відсутність індивідуального підходу до кожного об'єкта страхування
2	Об'єктивність фіксації страхових випадків, відсутність довгої процедури урегулювання збитків	Втрата частини відшкодування, якщо індивідуальна ситуація по застрахованому об'єкту в разі настання страхового випадку гірша, ніж середнє значення по регіону (району)
3	Нижча ймовірність маніпулювання при урегулюванні збитків, зниження асиметрії інформації	Можливість недоотримання урожаю через одиничні погодні ризики, які не впливають на середньорайонні дані
4	Швидкість виплати відшкодування, якщо отримані офіційні статистичні дані про середні районні показники	Затратність встановлення метеостанцій (10-15 км оптимальна відстань)*
5	Доступність перестраховання і привабливість для перестраховиків	x
6	Нижча ймовірність настання збитків за катастрофічними ризиками	x

*встановлення метеорологічних станцій є необхідним для індексного страхування, проте воно також потрібне для всіх страхових продуктів та для створення національної бази агростраховання.

Отже, головною перевагою індексного страхування є дешевші страхові премії, об'єктивність фіксації страхових випадків і швидкість виплати відшкодування. Так, за результатами страхування озимих культур сезону 2009-2010 рр. ставки страхових премій за індексами урожайності були майже вдвічі нижчі, ніж при класичному страхуванні, а в порівнянні з новим страховим продуктом – страхуванням озимої пшениці на весь цикл виробництва – в 4 рази нижчі (рис. 1).

* За даними IFC – Проекту розвитку агрострахування в Україні

Рис. 1. Ставки страхових премій за страховими продуктами по страхуванню озимих культур в 2009-2010 рр.

Недоліками індексного страхування вважається те, що при використанні середніх наприклад, районних значень, втрачається індивідуальний підхід щодо кожного господарства (поля, об'єкта тощо) і фактичний рівень збитків може бути більший, ніж той розрахунковий середній, за яким відбудеться страхова виплата. Крім того, при прийнятті рішень щодо страхових продуктів для культур, по яких немає даних по урожайності, перевага за погодними індексами.

При такій значній кількості переваг, проте до індексного страхування в різних країнах відносяться неоднозначно. Багато хто саме через втрату індивідуального підходу не сприймає індекси, часто спрацьовує інерція: незвично переключатись на новий підхід тощо.

Слід розуміти, що одним з ключових питань для погодних індексів є наявність і доступ до достовірної інформації про погоду. Тому, без державної уваги до цього питання ні страховики, ні страховальники самотужки не зможуть отримувати такий обсяг даних.

Таблиця 2. Наявність метеорологічних станцій для отримання погодних даних

№ п/п	Країна	Кількість метеорологічних станцій
1	Провінція Альберта (Канада)	124 діючих + 67 планових
2	США	більше 5000
3	Індія	до 2000
4	Україна	187 (на 145 з них ведуться агрометеорологічні спостереження)

В даний час в Україні головною організацією, яка має доступ до погодних даних, є Гідрометцентр, який значно відстає в кількості і якості погодних реєстраторів від багатьох країн світу. Потрібні значні кошти та знання, щоб встановити та обслуговувати велику кількість реєстраторів погоди по всій території, на якій здійснюється страхування. За підрахунками практиків, для достовірності погодних даних, такі метеостанції мають встановлюватись в діапазоні 10-15 кілометрів одна від одної. В межах України це значні затрати, на які має держава, якщо вона зацікавлена в розвитку такого страхування.

Слід зазначити, що встановлення необхідної кількості метеостанцій є необхідним заходом не тільки для розвитку індексного страхування, але й для отримання та формування бази погодних даних і для розвитку традиційних страхових продуктів. Як відомо, така база відсутня на сьогоднішній день, так як ще не створений регулятор, який має займатись і її створенням і регулюванням всього ринку агрострахування.

В даному контексті, однією з країн, яка активно освоює і впроваджує в практику індексні страхові продукти, є Індія. Таке страхування є субсидованими з боку держави, у розмірі від 50% до 80% від суми премій, що робить такі програми привабливими для виробників. Крім того, за рахунок державних коштів в даний час (2008-2010 роки) в цій країні встановлюється до 2 тисяч автоматичних погодних реєстраторів, дані яких необхідні для отримання об'єктивної інформації про страхові події (опаді, сила вітру, вологість повітря, рівень температур). Особливо значного поширення набувають індекси погоди, так як виробництво сільськогосподарських культур в Індії значним чином залежить від погоди, зокрема вологи (більше ніж 80% сільськогосподарських угідь мають нестачу вологи). Звідси, кількість куплених полісів індексного погодного страхування зростає в 2007 році на 200% в порівнянні з 2006 роком.

Таким чином, така активна державна позиція щодо організації і фінансування індексного страхування значним чином впливає на активний розвиток цього виду агрострахування в країні.

4. Висновки та перспективи подальших досліджень.

Отже, в умовах непрогнозованої зміни кліматичних умов планети, пошук нових інноваційних страхових продуктів, які б адекватно враховували інтереси виробників, держави та страховиків є актуальним і необхідним. Особливо в умовах, де неможливо застосовувати превентивні заходи, наприклад, збереження вологи в ґрунті тощо або при впровадженні виробництва нових культур (наприклад, ріпак) застосування погодних індексів є доцільним і виправданим для забезпечення страхового захисту.

Індексні страхові продукти можуть стати привабливими для виробників, на них також має поширюватись державна дотація по сплаті частини (половини) премій, щоб і традиційні страхові продукти, і індексні виступали в рівних умовах, а самі виробники обирали, які їм підходять краще.

Список використаних джерел

1. Портал по розвитку агрострахування в Україні http://www.agroinsurance.com/ru/products/weather_index/?pid=1911
2. Организация рационального землепользования в условиях формирования системы страхования сельскохозяйственных рисков. Автореф. дис. канд. экон. наук.:08.00.05, 08.00.10 / Долгорукова Ю.С.; Москва. ФГОУ ВПО «Государственный университет по землеустройству» - М., 2008. – 24 с.
3. Результаты страхования озимых культур на период переименовки (2009-2010). Аналитическая записка Проект Международной финансовой корпорации (IFC Группа Всемирного банка «Развитие агрострахования в Украине»).
4. Ризики в сільському господарстві: виявлення, оцінка, управління. Автореф. дис. канд. экон. наук: 08.07.02 / О.Ю. Ничипорук; Київ. нац. экон. ун-т. — К., 2002. — 20 с.: рис. — укр.
5. Сбор данных для расчёта тарифных ставок для агростраховых продуктов Ирина Гринюк, Гари Роше Проект «Развитие агрострахования в Украине», Международная финансовая корпорация (IFC, Группа Всемирного банка).

Стаття надійшла до редакції 21 квітня 2011 року.

ТОВ "ДКС Центр"